

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди
Кафедра теорії і методики мистецької освіти та диригентсько-хорової
підготовки вчителя

ЧАС МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ

ЗБІРНИК СТАТЕЙ VIII ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ МИСТЕЦЬКА ОСВІТА: ПОШУКИ ТА ВІДКРИТТЯ

22–23 жовтня 2020 року

II частина

TIME OF ART EDUCATION
COLLECTION OF ARTICLES VIII OF THE ALL-UKRAINIAN SCIENTIFIC-PRACTICAL
CONFERENCE
ART EDUCATION: SEARCH AND DISCOVERY

Харків 2020

УДК 37.032

ББК 85я43

Ч-24

Редакційна колегія

Фомін В.В. доктор педагогічних наук, доцент (гол. ред.)

Калашник М.П. – доктор мистецтвознавства, професор

Матвеева О.О. - доктор педагогічних наук, професор

Мартинюк Т.В. – доктор мистецтвознавства, професор

Полубоярина І.І. – доктор педагогічних наук, професор

Смирнова Т.А. - доктор педагогічних наук, професор

Соколова А.В. - доктор педагогічних наук, професор

Тарарак Н.Г. - доктор педагогічних наук, професор

Тушева В.В. - доктор педагогічних наук, професор

Перетяга Л.Є - доктор педагогічних наук, професор

Бурма А.В. канд.пед. наук, доцент

Затверджено редакційно-видавничою радою Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди

Протокол № 7 від 19.11.2020р.

У II частині збірника статей представлені матеріали VIII Всеукраїнської науково-практичної конференції «Мистецька освіта: пошуки та відкриття»:.. Збірник розрахований на студентів, магістрантів, аспірантів, докторантів, здобувачів, педагогічних і науково-педагогічних працівників науково-дослідних інститутів, ЗВО, учителів мистецьких шкіл.

Ч-24 Час мистецької освіти «Мистецька освіта: пошуки та відкриття»: зб. статей VIII Всеукраїнської наук. - практ. конф., (22-23 жовтня, 2020) / заг. ред.В.В. Фомін– Харків: ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2020, Ч-П. 169 с.

ISBN 978-617-7298-28-0

Редакційна колегія не завжди поділяє позицію авторів

Автори статей несуть повну відповідальність за опублікований матеріал

Мова видання: українська, англійська

УДК 37.032

ББК 85я43

© Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди, 2020

IV. ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ МИСТЕЦЬКИХ ДИСЦИПЛІН У КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

УДК 371.134:78:316.77

Чень Іпін

Чжан Сюаньмін

Харківський національний педагогічний
університет імені Г. С. Сковороди,
факультет мистецтв,
магістранти 2 року навчання, біМК групи

ПІДГОТОВКА ДО ТВОРЧОЇ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА В ТЕОРІЇ ВОКАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ

Науковий керівник – доктор педагогічних наук, професор В.В. Тушева

***Анотація:** В статті розглядається питання щодо підготовки до творчої самореалізації майбутнього вчителя у вокальній педагогіці, що передбачає розвиток вокальних відчуттів та вокально-слухових уявлень, які належать до суто індивідуальних творчих здібностей, творчого потенціалу особистості і розглядаються як найважливіша якість професійного становлення, об'єктивний критерій рівня її співацького розвитку.*

***Ключові слова:** вокальна підготовка, творча самореалізація, вокально-слухові уявлення, голосоутворення, музично-педагогічна діяльність.*

***Annotation:** In the article a question is examined in relation to preparation to creative self-realization of future teacher in vocal pedagogics, that envisages development of the vocal feeling and vocally-auditory presentations that belong to the especially individual creative capabilities, creative potential of personality and examined as major quality of the professional becoming, objective test of level of her development of singer.*

***Keywords:** vocal preparation creative self-realizations, vocally-auditory presentations, phonations, musically pedagogical activity.*

Постановка проблеми. У Національній доктрині розвитку освіти в ХХІ столітті зазначено про необхідність реформування педагогічних процесів вищої школи з урахуванням провідних тенденцій, спрямованих на розвиток особистості та створення умов для успішної реалізації її потенціалу, активного професійного вдосконалення, творчої самореалізації, морально-духовного

IV. ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ МИСТЕЦЬКИХ ДИСЦИПЛІН У КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

зростання. З іншого боку, відповідно до вимог Болонської конвенції пріоритетним є формування самодостатньої творчої особистості, здатної усвідомлювати суспільні та індивідуальні цінності, орієнтуватися в життєвому просторі, відповідати за свої вчинки і поведінку.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Окремі аспекти професійної підготовки і професіоналізму вчителів музичного мистецтва висвітлено у працях Л. Масол, О. Олексюк, Г. Падалки, Л. Рапацької, О. Ростовського, О. Рудницької, Щолокової та ін., а також представниками педагогічної школи Китаю – Ван Лей, Лінь Хай, Ма Цзюнь, Сі Даофен, Цзінь Нань. Проблемою індивідуально-творчого розвитку студентів у мистецькій освіті займалися такі педагогі-музиканти як Л. Арчажнікова, В. Бутенко, Р. Тельчакова, В. Тушева, О. Шевнюк, О. Щолокова та ін.

Проблематика вокального навчання досліджувалися у багатьох аспектах: методики постановки голосу та фізіології співацького процесу (Д.Аспелунд, Д.Євтушенко, В.Морозов, М.Микиша та ін.); формування та розвитку співацьких здібностей (В.Антонюк, Н.Гребенюк, Л.Дмитрієв, О.Стахевич та ін.); специфіки вокальної роботи зі школярами (А.Менабені, Д.Огороднов, Г.Стулова та ін.); формування вокально-слухових навичок (О.Маруфенко) та професійно значущих якостей майбутнього вчителя (Л.Василенко, О.Краснова-Соколова, Г.Стасько). Однак, питання щодо формування творчої особистості у вокальній підготовці потребує уточнення.

Мета дослідження – розкрити особливості підготовки до творчої самореалізації майбутніх вчителів музичного мистецтва в теорії вокальної педагогіки.

Виклад основного матеріалу. Розвиток творчого потенціалу особистості є одним із найактуальніших завдань сучасного суспільства, яке перебуває на етапі глобальних перетворень в системі освіти України, інтеграції у світовий освітній простір. Саме якості творчої особистості можуть сприяти приходу в систему мистецької освіти мотивованих, зацікавлених у власній справі фахівців, а також реалізації успішного входження молодого фахівця у музично-

педагогічну діяльність. Ґрунтуючись на цих поглядах, дамо визначення творчим здібностям майбутнього вчителя музичного мистецтва як таких індивідуальних властивостей його особистості, що мають забезпечити творчий характер професійної музично-педагогічної діяльності.

Спів як полікультурний феномен, об'єднує складники системотворчого процесу особистісного акумулювання мистецьких цінностей і є «вираженням найвищого духовного світу людини» (В.Морозов), «актом творчого самовираження» (Р.Юссон), «засобом пізнання великого світу почуттів» (А.Зданович). Тому навчання співу є основою для розвитку та формування творчих здібностей особистості, що концентрують її духовні сили, емоції, почуття, уяву, фантазію, інтелект.

Цікаво, що говорячи про підготовку співака, М.Дилецький акцентував увагу на вихованні культури слуху – багатоскладовому процесі, який припускає досконале знання теоретичних засад музики. На його переконання, вони можуть бути досягнутими виключно у творчому процесі. Саме тому, одразу за розділом з виховання співака, М.Дилецький розміщує розділ, який є корисним у формуванні досвіду творчої діяльності, передумовами якої виступають творчі нахили та здібності учня.

Видатні вокальні педагоги та дослідники Д.Аспелунд, А.Вербов, П.Голубєв, Л.Дмитрієв, Л.Євтушенко, І.Колодуб, Дж.Лаури-Вольпи, Г.Урбанович у своїх працях наголошували про розвиваючий характер вокальної підготовки. Відомі педагоги доводять, що розвиток виконавських навичок і вмінь (рухливість та кантилена голосоведення, чітка дикція, артикуляція, оволодіння темброво-інтонаційними штрихами, навичками фразування, манерою звукоутворення) сприяє включенню особистості в процес освоєння музичної культури.

Вокальну підготовку ми розглядаємо як засіб загального розвитку майбутніх педагогів і як основу їхньої майбутньої діяльності, спрямованої на всебічний розвиток учнів. Вокальні заняття є формою навчання, у якій педагог організовує і спрямовує пізнавальну діяльність з урахуванням індивідуальних

ІV. ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ МИСТЕЦЬКИХ ДИСЦИПЛІН У КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

можливостей і освітніх потреб кожного студента на основі чотирьох компонентів: спілкування, пізнавальної діяльності, перетворювальної діяльності, оцінювання.

Теорія та практика сучасної вокально-педагогічної роботи підтверджує аксіому, згідно якої неможливо «навчати співу, не розвиваючи». Дослідники творчості видатних співаків (В.Багадуров, В.Жданов, А.Калабін, І.Колодуб, І.Назаренко) вважають, що здобуття результатів у вокальному виконавстві можливо лише тоді, коли майбутні співаки з самого початку творчого шляху розуміють, що голос – це не механічні прийоми звуковидобування, а багатомірна складова розвитку особистості. Спів – це мова, однак висловлюється вона іншими, найтоншими інтонаційно-музичними засобами, які потребують гармонічного розвитку особистості. Прагнення до розвитку голосу, на думку авторів, сприяє розквіту різноманітних творчих здібностей особистості, які забезпечують індивідуальне відчуття музичного твору, здатність до узагальнення професійних знань та вмінь, самовираження у вокальному виконавстві.

Сьогодні у вокальній педагогіці аксіоматичним є положення про те, що навчання співу – це процес опанування основними механізмами голосоутворення: акустичними, фізіологічними, психолого-педагогічними. В комплексі вони становлять структуру специфічних професійних механізмів звукоутворення, на яких ґрунтується процес формування голосу, за допомогою яких, – вказує Н.Гребенюк, – розкривається «високий співацький інтелект, глибоке інтелектуально-емоційне усвідомлення співаком суті співу як засобу вираження духовного світу людини» [2, с. 175] і складають зміст вокальної техніки.

Розвинута сфера вокальних відчуттів та вокально-слухових уявлень належить до суто індивідуальних творчих здібностей і розглядається як найважливіша якість професійного становлення, об'єктивний критерій рівня співацького розвитку. Вокально-слухові уявлення та відчуття є суто індивідуальними проявами людини, складаючи основу її творчих здібностей,

формуються на основі усвідомлення емоційних станів та реакцій під час співу. Саме тому зусилля педагогів мають бути спрямованими на формування вокально-слухових уявлень та відчуттів за допомогою творчих завдань та вправ, регулярності їх застосування та збільшення частки самостійної пошуково-пізнавальної роботи студента.

Процес вокальної підготовки студентів має глибоко індивідуалізований характер, в якому розвиток «вокальної компетентності», що охоплює обізнаність у сфері вокального виконавства, наявність сформованих базових вокальних умінь та навичок, поєднується із розвитком творчих можливостей особистості, індивідуальної неповторності майбутнього педагога. Зрозуміло, що цей процес може відбуватись завдяки наявності у студента творчих здібностей та особистісних якостей, які сприяють успішності виконуваної діяльності.

Висновки. Таким чином, завдяки особистісній спрямованості студента-вокаліста процеси пам'яті, уяви, уваги, інтуїції підпорядковуються головній меті – вокально-виконавській творчості, в результаті якої неодмінно відбувається творча самореалізація особистості.

Список використаних джерел

1. Вопросы вокальной педагогики. Сб. статей. Вып.7. Сост. А.Я.Яковлев. Режим доступа:

<http://www.vstudio.ru/books/Voprosu%20vokalnoi%20pedagogiki%207.pdf>

2. Гребенюк Н.Є. Вокально-виконавська творчість: психолого-педагогічний та мистецтвознавчий аспекти: Монографія. К.: НМАУ ім. П.І.Чайковського. К., 1999. – 269 с.

3. Тушева В.В. Свідомість як особистісне новоутворення і детермінанта ціннісних орієнтацій майбутнього педагога у мистецькій освіті // Музичне мистецтво в освітологічному дискурсі: науковий журнал / Київ. ун-т ім. Б. Грінченка; редкол.: Олексюк О.М. (голов. ред.). К.: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2018. - №3. – С. 17-25.

Олена Рись

ОСОБЛИВОСТІ ДИЗАЙНУ СУЧАСНОГО МУЗЕЮ 47

Валентина Кузьмічова

Альона Ботнарчук

ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНІ УМОВИ СТАНОВЛЕННЯ ХАРКІВСЬКОЇ
ВОКАЛЬНОЇ ШКОЛИ ТА ОПЕРНОЇ СТУДІЇ ПРИ КОНСЕРВАТОРІЇ ЯК ЇЇ
ОСЕРЕДКУ 52

ІІІ. ВИДАТНІ ТВОРЧІ ОСОБИСТОСТІ ВІТЧИЗНЯНОЇ ТА СВІТОВОЇ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ

Валентина Кузьмічова

Наталія Шахін

ТВОРЧИЙ ПОРТРЕТ СОЛОМІЇ КРУШЕЛЬНИЦЬКОЇ 58

Анна Кіріченко

МУЗИЧНО-ПІСЕННІ ТРАДИЦІЇ ПОЛТАВСЬКОГО КРАЮ 64

ІV. ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ МИСТЕЦЬКИХ ДИСЦИПЛІН У КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Чень Іпін

Чжан Сюаньмін

ПІДГОТОВКА ДО ТВОРЧОЇ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ
МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА В ТЕОРІЇ ВОКАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ 69

Олена Шнейдер

ЗАСОБИ ТЕАТРАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ В ПРОЦЕСІ ВОКАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ
ВЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА 74

Любов Донченко

Олена Віоліна

ПРОБЛЕМА ВОКАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ
МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА В СУЧАСНІЙ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНІЙ
ЛІТЕРАТУРІ 79

Андрій Висовень

КОМПОНЕНТИ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ АРТИСТІВ ЕСТРАДНОГО
ОРКЕСТРУ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ 84